

Sárközi Mátyás

Pesten, Londonban és a nagyvilágban

Jelenkor

– Uram – mondta a francia –, ha újraszületnék, legszívesebben angol lennék.

Az angol töprengett egy percig, majd kivette szájából a kurta pipát és így szólt:

– Igaza van. Én is.

(*Magyar Hírlap*, 1996. február 3.)

KÉT AMATŐR: CHURCHILL ÉS HITLER

Mindketten festettek. Mindketten elég gyengén. Ám Hitler merev, lélektelen mázolimányokat hagyott az utókorra, Churchill pedig szép tájakat megörökítő olajképeket, színes virágcsendéleteket, melyeknek az oldott poszt-impressionista festőiségével nem lenne baj, ha a Jóisten egy kicsit több képzőművészi tehetséggel áldotta volna meg. A második világháború időszakának legendás brit miniszterelnöke hosszú életű volt e földön. Kilencvenegy éves volt, amikor meghalt (bár buzgón szivarozott, sok whiskyt ivott és rengeteget evett), tehát volt ideje festegetni. A londoni Sotheby's kiállítótermében több mint száz vásznát mutatták be 1998 elején. Vásárolni nem lehetett a művekből, a tárlat tulajdonképpen reklámcélokat szolgált, ugyanis a Sotheby's nem sokkal később Churchill-emléktárgyakból tartott nagyszabású árverést. De így együtt kellemes látványt nyújtottak a képek, hiszen Winston Churchill a világ kies tájain állította fel festőállványát. Például a francia Rivierán, ahol a déli kolorittal, a tenger ragyogó kékjével a pálmák mögött, nehéz csúnyát festeni.

Hitler csaldott a festészetben. Churchill pihenésnek, kikapcsolódásnak tekintette. 1907-ben, tizennyolc évesen, Hitler felutazott Linzből Bécsbe, hogy felvételelizen a

Művészakadémián. Zseniálisnak vélte önmagát, és teljesen biztos volt benne, hogy felveszik. A második rosta után azonban eltanácsolták. „A tehetségemről kiábrándító ítéletet mondtak, elkeseredetten hagytam el a Schiller-platzot” – írja a *Mein Kampf*-ban. Tulajdonképpen azon bukkott el, hogy nem tudott emberi figurákat, arccokat rajzolni vagy festeni. „Mi mindentől menekült volna meg a világ, ha Hitler behatóbban érdeklődik az emberi lények iránt” – jegyzi meg egyik életrajzírója, Werner Maser.

A legendától eltérően Hitler sohasem volt szobafestő-mázoló. Az akadémiairól másodízben is eltanácsolva nem falakat, hanem akvarelleket festett, hatodrendű kis városképeket. Nem egyszer képes levelezőlapról másolt. Így jutott szerény jövedelemhez. Épületeket szeretett megörökíteni, rideg pontossággal.

Churchill viszont negyvenéves kora körül, politikai pályafutása nehéz, viharos szakaszában, nyugtatóként, kapcsolódásként kezdett festeni. Soha nem gondolt arra, hogy valóban rangos művész legyen. Hitlerrel szemben pontosan tudta, hogy hiányzik belőle az igazi tehetség.

1915-ben a konzervatívok koalícióra léptek a liberális kormánnyal, de csak úgy fogadták be őket, ha ejtik az izgatga Churchillt, az admirális első lordját. Ő tehát hétvégeken a vidéki udvarházába vonult vissza, és sorsa rosszra fordulásán rágódott. Sógomóje vette rá, hogy ne eméssze magát, hanem fessen. Churchill a pingálást rendkívül megnyugtatónak találta, egyik képét a másik után festette.

1925-ben név nélkül adta be egyik képét egy amatőr kiállításra és díjat nyert. Angliában bárki beküldheti festményeit vagy szobrait a nagy nyári akadémiai szalomra, és 1947-ben Churchill rettentően örült, amikor két – ismét névtelenül beadott – művét elfogadta a szigorú zsűri, sok ezer kép közül. Jellemző, hogy Cézanne volt a mintaképe, akit a húszas évek Anglijában még nem sokra becsültek.

„Hogyan fessünk szórakozásból?” – ez volt Churchill akkoriban megjelent könyvének a címe, amelyben kifejti, hogy a műkedvelő festő ne próbálja megváltani a világot, de ha tisztában van a képességeivel, sok örömet lehet a pepecselésben. Számára terápiaértéke volt ennek a „pepecselésnek”, idegfeszültségét vezette le. Még 1943-ban, a háború alatt is talált egyszer időt Marrakesben arra, hogy előszedje a festőkészletét. A mediterrán világ különösen vonzotta. A festégetés az öröm jelképévé vált számára. Mint írta: „Ha feljutok a mennyországba, ott az első millió évem nagy részét festéssel fogom tölteni.”

Sir Winston Churchill, már mint a második világháború győzteseként tisztelt államférfit választotta kultágjává a Brit Királyi Művészakadémia.

Ezen a téren is legyőzte Hitlert. Ázsiója a műkereskedői világban magasabb a Führerenél.

„Boldogok a festők, mert sohasem magányosak. Színek és formák a cimboráik” – írta hobbijáról Európa nagy politikusa.

(*Magyar Hírlap*, 1998. január 10.)